

แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน
บ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอมือง จังหวัดชัยภูมิ
Investigate the Development Guidelines for the Success of
Integrated Farming Community Enterprise Group, Ban Sai
Ngam, Na Siew Sub-district, Mueang District,
Chaiyaphum Province

สุนทร ปัญะพงษ์^{1*}/ อัญชลี ชัยศรี²/ ทศไวยวรรณ ดวงมาลา³/ วิมลศิลป์ ประจักษ์ภูมิ⁴
Soonthorn Panyapong / Anchalee Chaisri/
Thassanaiyawan Doungmala / Wimonsin Prungchaiyaphum

^{1,4}คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Political Sciences, Chaiyaphum Rajabhat University

^{2,3}คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

Faculty of Business Administration, Chaiyaphum Rajabhat University

*Corresponding Author

ได้รับบทความ: 15 สิงหาคม 2566

ปรับปรุงแก้ไข: 18 ตุลาคม 2566

ตอบรับตีพิมพ์: 4 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) พัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม 2) หาแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัย จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และการประชุมกลุ่มย่อย และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 โดยตัวแทนชาวบ้านได้สมัครเข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท ของวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีชัยภูมิ และได้ร่วมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อทำการเกษตรแบบยั่งยืน ปลูกพืชผักสมุนไพรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ช่วงเริ่มต้นสมาชิกประสบปัญหาภาวะขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ และไม่มี ความเข้าใจเรื่องการเกษตรแบบผสมผสาน นิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขาดความรู้เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร กลุ่มได้ระดมทุนจากสมาชิกเพื่อให้ทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกันเพื่อนำมาใช้ในการอมการผลิต การแปรรูปจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทุกคนให้การยอมรับ ปัจจุบันกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ส่วนแนวทางในการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาด้านการเงิน ควรมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ
- 2) การพัฒนาด้านการผลิต ควรวางแผนด้านการปลูกพืชสมุนไพรให้สอดคล้องกับศักยภาพของสมาชิก
- 3) การพัฒนาด้านการตลาด ควรปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ตลาดนำการผลิต
- 4) การพัฒนาด้านแรงงาน ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับสมาชิก
- 5) การพัฒนาด้านระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุมและติดตามในการดำเนินงานของกลุ่ม

คำสำคัญ : การพัฒนาสู่ความสำเร็จ, กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, เกษตรผสมผสาน

Abstract

This research had objectives to: 1) to study development of Ban Sai Ngam Integrated Farming Community Enterprise Group, and 2) to find the development guidelines for the success of Ban Sai Ngam Integrated

Farming Community Enterprise Group. This was qualitative research. There were 29 key informants. The research instruments were a semi-structured interview form and focus group discussion. Content analysis was employed for data analysis.

The research results found out that: The enterprise group was established in 2016 by the representatives of villagers that applied to the Vocational Education for Rural Development Program organized by Chaiyaphum College of Agriculture and Technology. And they also jointly established a sustainable agriculture group, doing integrated farming according to the initiative of His Majesty King Rama IX. At the beginning, the members faced a shortage of funds to make a living and did not have knowledge about integrated farming. They like to grow monoculture. They also lacked knowledge about processing agricultural products. The group did the fund raising from the members so that everyone can be the owner of the group for savings, production, and processing product that everyone accredit. Currently, the group receives support from government organizations and other organizations continuously.

The development guidelines for the success of the community enterprise group are as follows. 1) Financial development: An income and expenditure account should be prepared regularly. 2) Production development: The planting of herbs should be planned based on the potential of members. 3) Marketing development: It should be changed to the production-led marketing. 4) Labor development: it should enhance the motivation in work for members, and 5) The development of group

regulations. Regulations should be developed to control and monitor the operations of the group.

Keywords: The Development for the Success, Community Enterprise Group, Integrated Farming

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแผนการพัฒนาประเทศที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นเพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ซึ่งหนึ่งในนั้นคือยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกรรม โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตผลทางการเกษตร ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และความหลากหลายของสินค้าเกษตร การเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สู่สากล และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาวได้อย่างมั่นคง (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ม.ป.ป.)

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชนโดยมีคนในชุมชนร่วมกันคิดร่วมกันทำ ร่วมกันเป็นเจ้าของและร่วมกันรับผิดชอบที่เกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินกิจการของวิสาหกิจชุมชนเป็นเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาให้เศรษฐกิจชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าโดยมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนทำธุรกิจชุมชนที่นำเอาภูมิปัญญาชุมชนและทุนทางสังคมของชุมชนมาใช้ในการดำเนินงาน ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีโอกาสรเรียนรู้วิธีการจัดการธุรกิจที่ไม่สลับซับซ้อน

รู้จักการทำงานร่วมกันเพื่อส่วนร่วมและเพื่อตัวเอง ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงการจัดการผลประโยชน์เพื่อพัฒนาชุมชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน และมีผลต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการรู้จักใช้ทรัพยากรภายในชุมชน ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจของการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการใช้ภูมิปัญญาชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2562: 8)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีตัวแทนชาวบ้านได้สมัครเข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กษ.) ของวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีชัยภูมิ และได้รวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อทำการเกษตรแบบยั่งยืน ปลูกพืชผักสมุนไพรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เรียกว่าเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำผลผลิตมาแปรรูปโดยคนในชุมชนเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนได้อนุรักษ์สมุนไพรในพื้นที่และสืบทอดสืบสานภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านให้คงอยู่กับคนในชุมชน โดยในช่วงเริ่มต้นของการก่อตั้งกลุ่มมีนายจักรพงศ์ รอนไพริน เป็นประธาน มีนางสาวธนาภา วรธนพงศ์ เป็นรองประธาน และมีนางธนวรรณ ไผ่โสภา เป็นผู้ประสานและได้รับมอบหมายให้เป็นเลขานุการกลุ่มมีสมาชิกจำนวน 25 คน โดยให้สมาชิกร่วมระดมทุนคนละ 50 บาท ที่ผ่านมากลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตและแปรรูปตามรูปแบบวิธีการของชาวบ้านคือ ผลิตเท่าที่สามารถทำได้ตามกำลังของกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 30 คน กลุ่มได้นำเอาเทคโนโลยีด้านการผลิตมาใช้จนสามารถผลิตสินค้าได้ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการ และผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ยอมรับตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น จนถึงว่าเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองของมาตรฐานชุมชน (มผช.) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม (สัมภาษณ์, ธนวรรณ ไผ่โสภา, 25 พฤษภาคม 2565)

สำหรับเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคือ สำนักงานพลังงานจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ พาณิชยจังหวัด

ชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชัยภูมิ รวมถึงสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือในการผลิต ความรู้ และช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งหมด และมีสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิร่วมกับธนาคารออมสิน ได้เข้ามาช่วยสนับสนุนกลุ่มด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปลี่ยนความคิดในการเปลี่ยนรูปแบบให้มีความสนใจและพัฒนาการแปรรูปแบบทำให้สามารถผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์การจัดหาด้านตลาดเพื่อกระจายสินค้าตามองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามมีพัฒนาการความเป็นมาอย่างไร และ แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อรวบรวมเป็นองค์ความรู้สำหรับผู้สนใจนำไปเป็นต้นแบบในการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย เป็นบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน 2) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน 3) พระสงฆ์ จำนวน 1 รูป 4) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 4 คน 5) สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 1 คน 6) ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม จำนวน 5 คน 7) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม จำนวน 10 คน 8) ตัวแทนเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเมืองชัยภูมิ จำนวน 1 คน และ 9) ตัวแทนเจ้าหน้าที่สภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 29 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ประวัติความเป็นมาของชุมชน และข้อมูลสำคัญ ๆ ในชุมชน ประกอบด้วย 4 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ โดยจัดทำเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบสนทนากลุ่ม การปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง และนักวิจัยร่วมกันพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมเนื้อหาไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำหนังสือประสานการเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เพื่อนำไปสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ และนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการสัมภาษณ์

ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และจัดบันทึกการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายภาพ และผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำมาวิเคราะห์แปลผลข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และข้อมูลข้อคิดเห็น และข้อสรุปตามประเด็นจากการบันทึกการสัมภาษณ์มาเรียบเรียง จัดหมวดหมู่ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และลำดับความสำคัญตามกรอบแนวคิดการวิจัย และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Contents Analysis)

ผลการวิจัย

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ ทำให้ทราบถึงพัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ดังนี้

1. พัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

1) การก่อตั้งกลุ่มและวัตถุประสงค์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีตัวแทนชาวบ้านได้สมัครเข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) ของวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีชัยภูมิ และได้รวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อทำการเกษตรแบบยั่งยืน ปลูกพืชผักสมุนไพรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เรียกว่าเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำผลผลิตมาแปรรูปโดยคนในชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร สร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ได้อนุรักษ์

สมุนไพรในพื้นที่และสืบทอดสืบสานภูมิปัญญาหมอยาพื้นบ้านให้คงอยู่กับคนในชุมชน โดยในช่วงเริ่มต้นของการก่อตั้งกลุ่มมีนายจักรพงศ์ รอนไพริน เป็นประธาน มีนางสาว ธนาภา วรณพงศ์ เป็นรองประธาน และมีนางธนวรรณ ไผ่สากา เป็นผู้ประสานและได้รับ มอบหมายให้เป็นเลขานุการกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 25 คน โดยให้สมาชิกร่วมระดมทุน คนละ 50 บาท

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม คือเพื่อให้สมาชิกเกิดความสามัคคีในการทำงาน เป็นหมู่คณะ การนำภูมิปัญญาของหมู่บ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านในอนาคต รวมทั้งสามารถนำเอาสมุนไพรที่มีอยู่ เป็นจำนวนมากในท้องถิ่น ซึ่งก็คือ ขิง มาแปรรูปเป็นยาหม่องและชาเพื่อสามารถนำเป็น สินค้าที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ทำให้ชาวบ้านได้มีรายได้เพื่อเลี้ยงดูครอบครัว และ เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงให้จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้งเพื่อเป็นการต่อยอดกับพ่อค้า คนกลางและเพื่อได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ขณะเดียวกันชาวบ้าน ประสบปัญหาภาวะขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ การดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา ประสบปัญหาที่สำคัญคือ สมาชิกยังไม่มีความเข้าใจเรื่องการเกษตรแบบผสมผสาน ยังนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว และยังไม่รู้จักเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อช่วย ในการยืดอายุผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือวิธีการถนอมอาหาร และอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากสมาชิกมีใจรักในการเกษตร อีกทั้งเป็นงานที่ละเอียดอ่อน ในส่วนของการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรยังคงรอ การตรวจสอบมาตรฐาน

ในอดีตกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตและแปรรูปตามรูปแบบวิถีการของ ชาวบ้านคือ ผลิตเท่าที่สามารถทำได้ตามกำลังของกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 30 คน กลุ่มได้นำเอาเทคโนโลยีด้านการผลิตมาใช้จนสามารถผลิตสินค้าได้ตามที่ หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการ และผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ยอมรับตั้งแต่ระดับชุมชน ท้องถิ่น จนถึงว่าเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง

จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองของมาตรฐานชุมชน (มผช.) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

สำหรับเครือข่ายที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ สำนักงานพลังงานจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ พาณิชยจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชัยภูมิ รวมถึงสภาเกษตรกรจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือในการผลิต ความรู้ และช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งทั้งหมด และมีสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิร่วมกับธนาคารออมสิน ได้เข้ามาช่วยสนับสนุนกลุ่มด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปลี่ยนความคิดในการเปลี่ยนรูปแบบให้มีความสนใจ และพัฒนาการแปรรูปแบบทำให้สามารถผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ การจัดหาตลาดเพื่อกระจายสินค้าตามองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามในช่วงต้นอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญและทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการร้อม การผลิต การแปรรูปจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทุกคนให้การยอมรับ ปัจจุบันกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ เข้ามาให้การสนับสนุนทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง

2) โครงสร้างและบทบาทหน้าที่คณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม

สำหรับโครงสร้างในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วยตำแหน่ง ประธาน รองประธาน เลขานุการ การตลาด ประชาสัมพันธ์ เจริญฤติก และ กรรมการจำนวน 4 คน ส่วนบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ได้แบ่งบทบาทและหน้าที่ตามความรับผิดชอบ ดังนี้

ประธานกรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานทางราชการและการผลิต รองประธานกรรมการทำหน้าที่ช่วยเหลืองานในกลุ่มและทำหน้าที่แทนประธาน เลขานุการทำหน้าที่จัดทำบัญชีและจัดบันทึกกิจกรรมและรายงานการประชุมของกลุ่ม เสร็จญญิกทำหน้าที่จัดเก็บรักษาเงินและเอกสารทางการเงิน ฝ่ายการตลาดทำหน้าที่ จัดหาตลาดให้กับฝ่ายผลิตภัณฑ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ทำหน้าที่แจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่ สมาชิกทราบ ส่วนกรรมการจำนวน 4 คน จะทำหน้าที่ดูแลคุณภาพผลิตภัณฑ์ การซื้อ สินค้า การผลิตสินค้า การดำเนินงานของกลุ่ม การต้อนรับแขกผู้มาเยือน เป็นต้น

3) ผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม

จากผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม พบว่า สมาชิกของกลุ่มมีรายได้ที่เพียงพอสำหรับการดูแลสมาชิกในครอบครัว กลุ่มสามารถสร้างสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ของ กลุ่มได้รับการยอมรับและสร้างชื่อเสียงให้แก่จังหวัดชัยภูมิ สมาชิกกลุ่มได้ศึกษา องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสามารถเอาสมุนไพรที่มีในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ สร้างมูลค่าให้แก่กลุ่ม รวมทั้งชุมชนได้ร่วมกันอนุรักษ์และสืบสานพืชสมุนไพรไทยให้คงอยู่ ไม่สูญเปล่า และไม่สูญพันธุ์ไป ชาวบ้านในชุมชนบ้านไทรงามมีสุขภาพและคุณภาพชีวิต ที่ดีขึ้น และ ชุมชนมีความรักสามัคคี

3.1 ผลผลิตของกลุ่มฯ

ผลผลิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม เป็นผลผลิตที่ได้ จากการเกษตรประเภทสมุนไพรที่มีอยู่ในชุมชนซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน ประกอบด้วย ชিং ขมิ้น ข้าวกล้องงอก และมะเฟือง ซึ่งมีอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมาก และ ทางกลุ่มได้นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปจากสมุนไพร ประกอบด้วย ชিংแห้ง เมียง จากชিং ข้าวกล้อง สบู่มะเฟือง รวมทั้งการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์จากจมูกข้าวทำเป็น กะละแมห่อใบตอง เป็นต้น

3.2 การเรียนรู้ของกลุ่มฯ

จากการประชุมกลุ่มย่อยกรรมการและสมาชิกส่วนใหญ่กล่าวว่า การเรียนรู้ในการดำเนินของกลุ่มส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ สมาชิกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรแบบผสมผสาน สามารถลงมือทำได้และถ่ายทอดประสบการณ์ได้ตามประเด็นหัวข้อที่สมาชิกแต่ละคนมีความถนัดและสนใจ เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์ สรรพคุณ วัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน วิธีการทำ เพื่อให้เข้าใจเหมือนกัน

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการเกษตรโดยเฉพาะการเพิ่มเติมความรู้ด้านสมุนไพรทำให้ทุกคนต้องมีความรู้เรื่องราวสมุนไพรกับการใช้ประโยชน์มากขึ้นแล้ว สมุนไพรยังเป็นสิ่งที่พึ่งกับตนเองและครอบครัว รวมทั้งสามารถช่วยให้เกิดเศรษฐกิจชุมชนที่ดีในอนาคต อีกทั้งสมาชิกได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ วิธีการทำข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

สมาชิกส่วนใหญ่มีความเห็นเหมือนกัน คือ การเรียนรู้จากการทำงานกลุ่มทำให้กลุ่มทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข เกิดความพึงพอใจ ภาคภูมิใจ การหวงแหนรักษาภูมิปัญญา เห็นคุณค่าของบรรพบุรุษ เชื่อมโยงไปสู่การอนุรักษ์และขยายพันธุ์สมุนไพรต่อไป

และยังมีสมาชิกบางท่านเห็นว่า การดำเนินงานของกลุ่มเกี่ยวข้องกับสมุนไพรซึ่งเป็นมิติด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบกระบวนการการสืบทอด สืบสาน ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้าน เพื่อนำไปสู่การดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการองค์ความรู้ จิตวิญญาณ สถานที่ อาชีพเสริม รวมทั้งเจตนารมณ์ในการนำเอาองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรและสมุนไพรมารักษาโรคของหมอพื้นบ้านแต่ละสาขาในชุมชนต่อไป

2. แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

จากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ สามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1) การพัฒนาด้านการเงิน

จากผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงยังไม่มีการจัดทำต้นทุนการผลิตของกลุ่มอย่างเป็นระบบ จากการสนทนากลุ่มจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการเงิน ควรเพิ่มเติมเรื่องการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการบริหารเงินที่เกี่ยวข้องกับการได้มาและการใช้ไปของเงินทุน การสรุปผลกำไรขาดทุนตามรอบระยะเวลาที่เหมาะสมรวมทั้งการกำหนดสรรผลกำไรอย่างเป็นสัดส่วน การจัดสรรกำไรให้กับสมาชิก อีกทั้งเพื่อเป็นการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และการจัดทำ แผนระเบียบการใช้เงินอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ อันจะทำให้กลุ่ม มีความเข้มแข็งและยั่งยืนในอนาคต

2) การพัฒนาด้านการผลิต

เนื่องจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ไม่มีการสั่งซื้อ วัตถุดิบจากภายนอก แต่ใช้วัตถุดิบจากสมาชิกทุกคนที่ปลูกเองที่บ้าน ซึ่งหากมีการขยาย ตลาดภายในอนาคต จึงจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบในจำนวนมากขึ้น หากจำเป็นต้องสั่งซื้อ วัตถุดิบเพิ่มจากภายนอกจะทำให้กลุ่มมีต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น จึงต้องมีการวางแผน ด้านการปลูกเพื่อให้ทันต่อความต้องการ การปลูกสมุนไพรบางชนิดต้องใช้ระยะเวลา ในการเพาะปลูกนาน อาจทำให้ได้ผลผลิตไม่เพียงพอตามที่ต้องการ จึงต้องมีขยายพื้นที่ ในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้น ควรส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มหันมาปลูกสมุนไพรที่เป็นวัตถุดิบ หลักในการผลิต เพื่อลดต้นทุนการซื้อจากภายนอกในราคาที่สูงจนเกินไป และยังเป็น การกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

3) การพัฒนาด้านการตลาด

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินการผลิต นำการตลาดคือผลิตสินค้าให้ได้ผลผลิตก่อนจึงหาตลาดมารับซื้อสินค้า จึงควรปรับเปลี่ยน เป็นการใช้ตลาดนำการผลิตคือมุ่งเน้นหาการตลาดก่อนจึงผลิตสินค้าเพื่อนำไปจำหน่าย รวมทั้งการศึกษาแนวโน้มทางการตลาดและลูกค้า ความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย การกำหนดแผนการขาย แผนการตลาดในรอบปี โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เข้ามาให้การสนับสนุนสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าอย่างถาวร โดยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชน มาจำหน่ายหรือแสดงสินค้าได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

4) การพัฒนาด้านแรงงาน

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า ในฤดูการทำนาสมาชิกไม่สามารถมาช่วยงาน ที่กลุ่มได้ หากมีความต้องการผลิตพันธุ์จำนวนมาก ทำให้ต้องเร่งการผลิตให้ทันต่อ ความต้องการ กลุ่มจึงมีการบริหารจัดการด้านแรงงาน โดยการจ้างแรงงานในหมู่บ้าน มาช่วยงานด้านการเกษตรหรือแปรรูปผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าตอบแทนเหมาจ่ายต่อวัน ครั้งละ 250-300 บาท ทำให้เป็นการเพิ่มต้นทุนในการผลิต จึงควรมีสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับสมาชิก อาจมีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายชิ้นงานเพื่อให้สมาชิกสามารถ รับงานไปทำที่บ้านหลังจากได้ทำงานประจำเรียบร้อยแล้ว

5) การพัฒนาด้านระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า กลุ่มมีกฎระเบียบข้อบังคับแต่ยังไม่ได้ นำมาใช้อย่างเคร่งครัด อีกทั้งสมาชิกยังไม่ทราบและไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับ จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุมและติดตามการดำเนินงาน ของกลุ่ม ตั้งแต่การรับสมัครสมาชิกจนถึงสวัสดิการของกลุ่ม จึงควรมีการกำหนด กฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการทำงานร่วมกัน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบ และปฏิบัติร่วมกัน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. พัฒนาการความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม จัดตั้งขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 โดยมีตัวแทนชาวบ้านได้สมัครเข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาชนบท (อศ.กช.) ของวิทยาลัยการเกษตรและเทคโนโลยีชัยภูมิ และได้รวมตัวจัดตั้งเป็นกลุ่มเพื่อทำการเกษตรแบบยั่งยืน ปลูกพืชผักสมุนไพรแบบผสมผสานตามแนวพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 เรียกว่าเกษตรทฤษฎีใหม่ และนำผลผลิตมาแปรรูปโดยคนในชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตรสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน ได้อนุรักษ์สมุนไพรในพื้นที่และสืบทอดสืบสานภูมิปัญญาหมอพื้นบ้านให้คงอยู่กับคนในชุมชน วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม คือ เพื่อให้สมาชิกเกิดความสามัคคีในการทำงานเป็นหมู่คณะ การนำภูมิปัญญาของหมู่บ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านไทรงามในอนาคต รวมทั้งสามารถนำเอาสมุนไพรที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในท้องถิ่น ในช่วงเริ่มต้นจัดตั้งกลุ่มสมาชิกประสบปัญหาภาวะขาดแคลนทุนในการประกอบอาชีพ และไม่มีความเข้าใจเรื่องการเกษตรแบบผสมผสาน ยังนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว และยังไม่รู้จักเรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การก่อตั้งกลุ่มมีนายจักรพงษ์ รอนไพริน เป็นประธาน มีนางสาวธนาภา วรณพงศ์ เป็นรองประธาน และมีนางธนวรรณ ไผ่โสกา เป็นผู้ประสาน และได้รับมอบหมายให้เป็นเลขานุการกลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 25 คน โดยให้สมาชิกร่วมระดมทุนคนละ 50 บาท กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำการผลิตและแปรรูปตามรูปแบบวิธีการของชาวบ้าน คือ ผลิตเท่าที่สามารถทำได้ตามกำลังของกลุ่ม ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด จำนวน 30 คน กลุ่มได้นำเอาเทคโนโลยีด้านการผลิตมาใช้งานสามารถผลิตสินค้าได้ตามที่หน่วยงานต่าง ๆ ต้องการ และผลิตภัณฑ์ของชุมชนได้ยอมรับตั้งแต่ระดับชุมชน

ท้องถิ่น จนถือว่าเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ของตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รวมทั้ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองของมาตรฐานชุมชน (มผช.) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

สำหรับเครือข่ายความร่วมมือที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ประกอบด้วย สำนักงานพลังงานจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชัยภูมิ พาณิชยจังหวัดชัยภูมิ สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดชัยภูมิ รวมถึงสภาเกษตรจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือในการผลิต ความรู้ และช่วยในการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งหมด และมีสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) รวมทั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิร่วมกับธนาคารออมสิน ได้เข้ามาช่วยสนับสนุนกลุ่มด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปลี่ยนความคิดในการเปลี่ยนรูปแบบให้มีความสนใจ และพัฒนาการแปรรูปแบบทำให้สามารถผลิต แปรรูปผลิตภัณฑ์ การจัดหาด้านตลาดเพื่อกระจายสินค้าตามองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามในช่วงต้นอาศัยการระดมทุนจากสมาชิกของกลุ่มเพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญและทุกคนเป็นเจ้าของกลุ่มร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้ในการออม การผลิต การแปรรูปจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทุกคนให้การยอมรับ ปัจจุบันกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ เข้ามาให้การสนับสนุนทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กัญญามณ อินทวง และคณะ (2554) ที่กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชนจะต้องมีการประกอบกิจการที่มีภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือเครือข่ายขององค์กรชุมชนโดยที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิตการค้าและการเงินและต้องการใช้ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรทุกขั้นตอนเพื่อการเรียนรู้ของชุมชนให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมการจัดการผลผลิตซึ่งมิได้มีเป้าหมายเพื่อการสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนและความสงบสุขของสังคมด้วย และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ

และพิทยา ว่องกุล (2545) ที่กล่าวว่า วิสาหกิจชุมชน คือ การประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งด้านการผลิต การค้าและการเงินและต้องการใช้ปัจจัยการผลิตนี้ให้เกิดดอกผลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือ การสร้างรายได้และอาชีพ ด้านสังคม คือ การยึดโยงร้อยรัดความเป็นครอบครัวและชุมชนให้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์แบ่งสุขซึ่งกันและกัน โดยผ่านการประกอบการของชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ตำบลนาเลี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางในการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ประกอบด้วย

1. การพัฒนาด้านการเงิน เพราะกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่มีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงยังไม่มีการจัดทำต้นทุนการผลิตของกลุ่มอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาควัต ศรีสุรพล และศิวัช ศรีโสภางกุล (2560) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมแสง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลนาชุมแสง ประกอบด้วย การจัดทำทะเบียนของกลุ่มอาชีพต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่มอาชีพและสมาชิกภายในกลุ่มอาชีพ การศึกษาดูงาน สนับสนุนการจัดทำระบบบัญชีอย่างง่าย สนับสนุนการจัดกิจกรรม การแสดงหรือจำหน่ายสินค้าโอท็อปในงานประจำปีและงานอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. การพัฒนาด้านการผลิต ควรวางแผนด้านการปลูกเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการ ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มหันมาปลูกสมุนไพรที่เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตเพื่อลดต้นทุนการซื้อจากภายนอก ในราคาที่สูงจนเกินไป และยังเป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชูดิษฐ์ บำรุงภักดี (2559) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพงานหัตถกรรมมุกประดับ กรณีศึกษาบ้านหนองลาด หมู่ที่ 4 ตำบลถ่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี กล่าวว่า แนวทางในการพัฒนากลุ่มอาชีพ

ควรจัดให้มีการฝึกอบรมให้ความรู้ในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อที่เป็นมาตรฐาน หรือการจัดทำบัญชีเบื้องต้น เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้แก่สมาชิกในกลุ่ม เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ ควรมีการหาตลาดมารองรับในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์มากขึ้น และจัดหาแหล่งเงินทุนโดยการขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3. การพัฒนาด้านการตลาด ควรปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ตลาดนำการผลิต คือ มุ่งเน้นหาการตลาดก่อนจึงผลิตสินค้าเพื่อนำไปจำหน่าย รวมทั้งการศึกษาแนวโน้มทางการตลาดและลูกค้า ความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย การกำหนดแผนการขาย แผนการตลาดในรอบปี โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้การสนับสนุนสถานที่สำหรับจำหน่ายสินค้าอย่างถาวร โดยให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมาจำหน่ายหรือแสดงสินค้าได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปัทมา สารสุข (2561) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนันทบุรี พบว่า หน่วยงานภาครัฐควรให้การส่งเสริมด้านการตลาดสนับสนุนด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์จัดหาช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มมากขึ้น ด้านเงินทุนควรสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักรในการผลิตสมัยใหม่ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลที่ทันสมัย

4. การพัฒนาด้านแรงงาน ควรมีสรางแรงจูงใจในการทำงานให้กับสมาชิก อาจมีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายชิ้นงาน เพื่อให้สมาชิกสามารถรับงานไปทำที่บ้าน หลังจากได้ทำงานประจำเรียบร้อยแล้ว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินดารัตน์ ชูคง และวิระยุทธ พรพจน์ธนาต (2563: 36) ปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะเลลูตำบลเขาทะเล อำเภอสวี จังหวัดชุมพร ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านแรงงาน เป็นการกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชน

5. การพัฒนาด้านระเบียบข้อบังคับของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นมาตรการในการควบคุมและติดตามในการดำเนินงานของกลุ่ม ตั้งแต่การรับสมัครสมาชิกจนถึงสวัสดิการของกลุ่ม จึงควรมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจนและ

ครอบคลุมทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกัน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบและปฏิบัติร่วมกัน สอดคล้องกับกระบวนการบริหารตามทฤษฎีของ Luther Gulick & Lyndall Urwick (1937: 145) และศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545: 23) ที่ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหาร Organizing การจัดองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง ความรับผิดชอบ แบ่งงานตามความชำนาญ รวมทั้ง การรับสมัครสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมกลุ่มการออกกฎระเบียบความรับผิดชอบ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรที่ครอบคลุมทั้งหน้าที่ความรับผิดชอบ การทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสาน ควรดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงจัดทำต้นทุนการผลิตของกลุ่มอย่างเป็นระบบ
- 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงาม ควรส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มหันมาปลูกสมุนไพรที่เป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต รวมทั้งควรขยายสมาชิกกลุ่มและเครือข่ายให้เพิ่มมากขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิตของกลุ่ม
- 3) ควรปรับเปลี่ยนเป็นการใช้ตลาดนำการผลิต คือ มุ่งเน้นหาการตลาดก่อน จึงผลิตสินค้าเพื่อนำไปจำหน่าย
- 4) การพัฒนาด้านแรงงาน ควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับสมาชิก อาจมีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายชิ้นงาน เพื่อให้สมาชิกสามารถรับงานไปทำที่บ้านหลังจากได้ทำงานประจำเรียบร้อยแล้ว
- 5) การพัฒนาด้านระเบียบข้อบังคับ ควรมีการกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับของกลุ่มที่ชัดเจนและครอบคลุมทั้งหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงาน

ร่วมกัน โดยกำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้สมาชิกทุกคนรับทราบและปฏิบัติร่วมกัน

6) การพัฒนาด้านปฏิสัมพันธ์กับภายนอก หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องถือว่ามีความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาภูมิวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านไทรงามให้ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ของภาครัฐ ดังนั้น ควรมีการกำหนดแนวทางหรือมาตรการให้ความช่วยเหลือตามระดับศักยภาพของกลุ่มอย่างเหมาะสม และควรเน้นการช่วยเหลือทางเทคนิค ความรู้ และทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ ในการดำเนินการของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้

2. ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพโดยอาศัยหลักการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อกำหนดกลยุทธ์วางแผนด้านต่าง ๆ เช่น การขยายช่องทางการจัดจำหน่ายภายในประเทศและต่างประเทศ

2) การศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2562). *คู่มือการจัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่าย*

วิสาหกิจชุมชน. กรมส่งเสริมและพัฒนาผลผลิต.

กัญญาณ อินทวาท และคณะ. (2554). *การจัดการวิสาหกิจชุมชน*. มหาวิทยาลัย

พิษณุโลก.

จินดารัตน์ ชูคง และวีระยุทธ พรพจน์ธนาศ. (2563). *ปัจจัยสู่ความสำเร็จของวิสาหกิจ*

ชุมชน กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรทำสวนเขาทะลุตำบลเขาทะลุ อำเภอสว

จังหวัดชุมพร [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชา

สหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น]. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

- ชูตินธร บำรุงศักดิ์. (2559). แนวทางการพัฒนากลุ่มอาชีพงานหัตถกรรมมุกประดับ : กรณีศึกษาบ้านหนองลาด หมู่ที่ 4 ตำบลถ่อนนาถ้ำ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 11(36), 80-90.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2545). *วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก*. เอดิชั่นเพรส จำกัด.
- ปัทมา สารสุข. (2561). แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนนทบุรี. *Graduate School Conference* 1(1), 590-599.
- ภาควัต ศรีสุรพล และศิวัช ศรีโศคนกุล. (2560). แนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็งในตำบลนาชุมแสง อำเภอกูเวียง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสถาบันวิจัยฟิลิปปิน*, 4(1), 85-98.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2545). *องค์การและการจัดการ*. ธรรมสาร.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)*.
https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlan
(15 Oct 2018)
- Gulick, L. & Urwick, L. (1937). *The Science of Administration*. Columbia University.

Authors

Associate Professor Dr. Soonthorn Panyapong
Faculty of Political Sciences,
Chaiyaphum Rajabhat University, 167, Na Fai Sub-district,
Mueang Chaiyaphum District, Chaiyaphum Province 36000
Tel: 08-9843-3128 Email: soonpan_cpuru@hotmail.com

Assistant Professor Dr. Anchalee Chaisri
Faculty of Business Administration,
Chaiphum Rajabhat University, 167, Na Fai Sub-district,
Mueang Chaiphum District, Chaiphum Province 36000
Tel: 08-9509-9996 Email: anchaleechaisri_cpau@gmail.com

Assistant Professor Dr. Thassanaiyawan Doungmala
Faculty of Business Administration,
Chaiphum Rajabhat University, 167, Na Fai Sub-district,
Mueang Chaiphum District, Chaiphum Province 36000
Tel: 09-3424-8844 Email: boo_307@hotmail.com

Assistant Professor Wimonsin Prungchaiphum
Faculty of Political Sciences,
Chaiphum Rajabhat University, 167, Na Fai Sub-district,
Mueang Chaiphum District, Chaiphum Province 36000
Tel: 09-6245-0200 Email: wimone1@hotmail.com